

Mladen Kunšić

173 Varijacije Katedrale

Dr. Christine Vogt

Kada bi postojala samo jedna istina, ne bi se moglo slikati stotinu slika o istoj temi (Pablo Picasso). Ova mudrost se očito u posebnoj formi pokazuje u varijacijama katedrale Mladena Kunšića. Kunšić je sebi postavio zadatak, nacrtati 173 varijacije o jednom objektu, zapravo jednom svetom mjestu. Za Kunšića je to umjetnički, ali i osobni izazov.

Nakon što je iskusio vrlo osoban i ključan doživljaj u carskoj katedrali u Aachenu u proljeće 2006. godine, ta katedrala Kunšića u takvoj mjeri veže, da sa strašću i oduševljenjem prilazi zadatku izrade novih viđenja i doživljaja ove povijesne građevine.

Radi se o tzv. work-in-progress situaciji koja implicira posebnu formu vremena, u kojoj Kunšić kreira sliku po sliku kao dijelove velikoga djela. Do sada je nastalo 55 od 173 varijacije katedrale, koje će u ovoj prvoj izložbi predstaviti projekt, te služiti kao uvod u specifičnosti Kunšićeva slikarstva.

Dio procesa nastajanja kompletnog djela, koji će prema Kunšiću trajati oko tri godine, za umjetnika je svakako i proces realiziranja samoga sebe i nametnutog zadatka u njegovom ateljeu, vrijeme napetosti i shvaćanja samoga sebe. Ove osobne emocionalne situacije slikama daju posebnu energiju i auru.

U korak s procesom slikanja, Kunšić se bavi intelektualnim suočavanjem s raznim pitanjima. Ne bavi se samo poviješću onoga doba, njemačkom i europskom poviješću, filozofijom duha, nego i teološkim pitanjima. Pridobivena otkrića i saznanja transformiraju se pomoću boje, formi i linija na platno. Radi se o višeslojnom procesu koji ima utjecaja na nastajanje slika. Trogodišnja work-in-progress situacija prikazat će razlike i napete odnose između prvih i zadnjih slika.

Aachenska katedrala u svojoj današnjoj formi predstavlja temelj za Kunšićeve varijacije. Kod pojedinih slika prisutne su i starija viđenja katedrale koja služe kao osnovica za slikarska djela. Pri tome mu nije stalo do realističnog, odnosno povijesnog preslikavanja građevine. „*Ne reflektiram ono što vidim, nego u procesu pronalaženja nailazim na nešto što je za mene do sada bilo u tmini*“, objašnjava umjetnik. Potražnja za višedimenzionalnošću u njegovoj umjetnosti, u njegovom životu je obilježavajuća za odabir vlastitoga puta. Tako i nije slučajno da se Kunšić nakon samo nekoliko godina bavljenja slikarstvom okrenuo kiparstvu kako bi naučio shvaćati stvari. Zvučne skulpture, koje često stoje u harmoniji s prirodom obilježavale

su njegov kiparski rad. Često su promatrači dodiranjem i shvaćanjem skulptura mogli izazvati zvukove.

Nakon što se ponovno vratio slikarstvu sredinom 1990-ih godina, Kunstić je poslije podužeg eksperimentiranja razvio svoju vlastitu slikarsku tehniku. Kao noseći materijal za svoje slike odabrao je tehniku kolaže iz predmeta svakodnevice. Najdraže su mu bile sjajne brošure iz područja umjetnosti, knjige i tiskani mediji koje je u specijalnom postupku stavljao na platno. *„Za mene moj rad mora biti povezan s univerzalnim stvarima, pa je tako jedna od bitnih osnovnih misli moje umjetnosti ideja da se nacrti slika od slike na jednoj slici, a sve da bi se na taj način stvarala uvijek nova udaljenost prema stvarnosti“.*

Kompleksnost određenog mjesta i njegova transcendencija u slikama bježe od realiziranja stvarnosti. Misli poput brojčane mistike, koja građevini daje formu i izražaj, mogu se pronaći i u broju 173. Kapitular aachenske katedrale Erich Stephany naglasio je da jasnoća izgradnje katedrale ima osnove u harmoniji i proporciji te u „svetim brojkama“. Na taj način broj jedan može simbolizirati božanstveni element, a broj sedam dane stvaranja života na zemlji, ali i sakramente. Suma brojeva jedan i tri iznosi četiri, što može biti simbol za četiri evanđelja. Jedan i sedam se spajaju u broj osam, koji stoji za oktagon, sveti božanstveni prostor. Broj tri, pak, zbog Presvetog trojstva vjerojatno predstavlja kršćanski broj par excellence.

„Stvari koje zadržavaju svoju vrijednost stoljećima jako su djelotvorne“, objašnjava Kunstić. Da se u slučaju građevine aachenske katedrale radi o jedinstvenom ansamblu, među ostalim pokazuje i primanje u listu svjetske kulturne baštine UNESCO-a. Na harmoničan način katedrala objedinjuje dvije vrste građevina koje u svom izražaju nisu mogle biti različite.

Karolinškom oktagonu s njegovim moćnim zidovima, centralističkom zatvorenosti i gotovo nepredvidljivim zahtjevom za vlašću kasnije je dodana tipično gotička kuća iz stakla, te prema istoku okrenuti transparentni prostor kora koji u svojoj fragilnoj lakoći nije mogao biti finiji. Karlo Veliki dao je izgraditi karolinški dio u čast Majke božije Marije, a talijanski specijalisti su ga ukasili do u detalje s broncom, mramorom i ostalim radovima. Odabrao je ovaj prostor za mjesto svoga groba kojega su kasnije generacije u obilju uređivale. Na taj način Karlo Veliki je nakon svoje smrti gradu Aachenu ostavio vječni spomen: od godine 814. kapela Pfalz je crkva s njegovim grobom, a na taj način je postala i carska katedrala. Od 14. stoljeća „Stakleni kovčeg“ građevine obuhvaća zlatni kovčeg cara. Viktor Gielen rekao je o Karlu Velikom 1978. godine u svojoj knjizi „Pod utjecajem careve katedrale“: *„Svjetionik Europe“ bio je dobar naziv za Karla Velikoga, čovjeka koji je Zapadu dao svoj izgled. Kada iz godine u godinu toliko tisuća ljudi hodočasti crkvi s njegovim grobom, nije li to među ostalim iz razloga što u svojoj podsvijesti imaju čežnju za općenito važećim vrijednosnim*

sustavima, za jedinstvenim kršćanskim carstvom kako ga je htio postići Karlo? Nije li to zato što osjećaju malo čežnje za domovinom, za Božjim carstvom na zemlji, za Carstvom mira, preslikom i idealom nebeskog Jeruzalema kojega je Karlo u svojoj katedrali namjeravao prikazati?“

Svojim tipičnim ekspresivnim jezikom formi, Kunstić uvijek iznova otvara nove moguće poglede na nešto što je navodno već poznato. Često se radi o konturi koja u žutoj, crvenoj, crnoj ili plavoj boji markira siluetu katedrale. Katkad se čini kao da se na apstraktni pogled na svijet prenosi kontura katedrale (varijacija br.15, 20). Mogućnosti asocijacija su brojne. Jedna od varijacija (br.5), čini se, sama postaje zlatnim kovčegom. Kunstićeva slika ne rasvjetljuje samo dvoranu s korom, nego se kroz nju čini da se čitava južna strana pretvara u zlatni kovčeg. Ova slika transformira misao vrijednosti, sjaja i svijetla.

Na taj način katedrala, koja je osvijetljena iznutra, sjaji u svečanom svijetlu (varijacija br. 12). Ekspresivne, žute i narančaste boje koje iskaču iz prozora, također daju povoda asocijacijama na vatru i požar. Premda se aachenska katedrala kroz stoljeća sačuvala od svih takvih opasnosti, svaki građanin Aachena s velikim gradskim požarom 1656. godine povezuje i uništenje srednjovjekovnih građevina centra grada Aachena (s izuzetkom katedrale i vijećnice). Isto vrijedi i za bombardiranja u Drugom svjetskom ratu, u kojem je jedino katedrala, kao kakvim čudom, „preživjela“ bez većih šteta odnosno uništenja.

Povijesni i kršćanski sadržaji se vežu za ovu građevinu; ljudi se dive ovoj građevini, crkvi koja je nastala iz duboke vjere i koja istodobno prikazuje kršćansku, karolinšku i njemačku povijest moći.

„Europska povijest nudi uvjerljiv dokaz za činjenicu koliko presudnu ulogu igraju ideje u sudbini ljudi (...) Nijedna politička i nijedna vojna sila nije dala Europi snagu, nego je to bila duhovna snaga koja je krenula od Crkve,“ rekao je Leo Tindemans, belgijski premijer prilikom dodjele Međunarodne Karlove nagrade u Aachenu 1976.

Učiniti nevidljivo vidljivim

Mašta i intuicija su za Kunstića centralni momenti kod njegovih varijacija. Bezbroj ljudi je tijekom dvanaest stoljeća posjetilo ovo mjesto i upijalo ovu građevinu, molilo se u njoj i pretvaralo svoje molitve u nadu koja se izražavala u slikama i idejama. 173 varijacije katedrale, koje upravo nastaju, malo su stvaralaštvo i približavanje tim slikama. Radi se o ograničenju u broju i provedljivosti koje je odredio Kunstić.

Upitno je da li 173 slike mogu učiniti nevidljivo vidljivim. Međutim, one svakako predstavljaju temelj za nova saznanja i istodobno mogu biti zrcalo za misli i slike promatrača. Upravo u današnjem sekulariziranom društvu su potrebni poticaji da se

u sekulariziranju stvori vrijeme i prostor za doživljaje koji traže smisao i koji posjeduju mistični element. Kunstičeve slike nadilaze realni prostor i dotiču nešto imaginarno. One nude mogućnost uranjanja u samoga sebe i u tajanstvene i magične (unutarnje) svijetove. Slike ni u kakvom slučaju ne prikazuju samo vanjski prostor. Upravo suprotno, putem eksterijera katedrale nešto se pokušava reći o njenoj unutrašnjosti. Vanjski izgled reflektira unutarnje elemente.

Mladen Kunstić grad Aachen vidi kao središnje mjesto za proces nastajanja Europe. Zbog toga bi iz Aachena projekt izložbe trebao putovati u različite europske zemlje. Carska katedrala u Aachenu i njezine 173 varijacije na taj bi način mogle postati znamenjem ujedinjene i miroljubive Europe.

dr. Christine Vogt
Prijevod: mr.sc. Edi Zelić